

РЕЦЕНЗИЯ

Рецензент: доц. д-р Петранка Иванова Мидова, катедра "Търговски бизнес", Стопанска Академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Автор на дисертационния труд: Тоня Тодорова Петрушева, докторант към катедра "Търговски бизнес", Стопанска Академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Тема на дисертационния труд: "Изследване влиянието на търговските формати върху потреблението на бързооборотни стоки"

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертацията има класическа структура – обособени са три глави с точки и подточки, които са в логическа последователност и с *общ обем от 222 страници.*

Основната цел на дисертационния труд е чрез проучване на мястото на бързооборотните стоки в структурата на потреблението и отчитане спецификата на търговските формати да се адаптира и апробира модел за изследване влиянието на търговските формати върху потреблението на бързооборотните стоки на ниво домакинство. За постигане на целта са формулирани *пет изследователски задачи*, които кореспондират с поставената цел. Считаю, че е постигната основната цел и са решени посочените задачи. Върху тази база може да се заключи, че е доказана изследователската теза, а именно: „...в структурата на потреблението бързооборотните стоки заемат значителен относителен дял и тяхната покупка и потребление в домакинството се определят от влиянието на различни детерминанти ...“. Коректно и ясно са формулирани целта, задачите и тезата.

Обект на изследването са потребителите на бързооборотни стоки в България на равнище домакинство.

Предметът на изследване е потреблението на бързооборотни стоки, определено от търговските формати и факторите на потребителско поведение.

За разработване на труда са използвани *множество научни методи* – исторически, дескриптивни, аналитични като синтетичен, сравнителен, дисперсионен анализ, регресионен и корелационен анализ. За анализиране на данните се използва подходящ софтуерен продукт.

В края на заключението са въведени шест *ограничителни условия*. Проучени са и използвани с критичен анализ *голям брой литературни източници* - 162, с което са постигнати част от образователните цели на докторантурата. Информацията е онагледена в 47 фигури и 41 таблици.

В обобщение, дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав на Република България.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Разглежданата проблематика, относно поведението на потребителите в България, е *актуална и подходяща за подобен вид разработка*. При нейното представяне проличава, че кандидатът притежава теоретични знания, умее да интерпретира теорията, свързана с потреблението на бързооборотните стоки и влиянието на търговските формати върху него.

Научното изследване се отличава с оригиналност, дълбочина на изследване на проблематиката и използване на подходящ инструментариум за постигане на целта.

Първа глава е в обем от 52 страници и има теоретичен характер. В нея в логическа последователност е изведен фундаментът на понятието „бързооборотни стоки“, еволюцията и типологизацията на търговските формати и факторите, влияещи на потреблението при избора на формат.

Втора глава на труда е в обем от 60 страници. В съдържателно отношение тя включва методологичните основи на дисертацията, като се детерминират подходите на изследването и моделите на поведение, характерни за бързооборотните стоки. Адаптиран е модел за изследване влиянието на търговските формати върху потребителското поведение.

Трета глава с обем от 81 страници представлява емпирично апробиране на разработения модел. Започва с анализ на подсектора на бързооборотните стоки, представя апробирането на модела за изследване влиянието на търговските формати върху потреблението и завършва с формулиране на препоръки за развитие на този сектор.

В края на дисертационния труд са представени както следва: библиография, списък на фигурите, списък на таблиците, декларация за оригиналност и достоверност и приложения, сред които е анкетната карта.

Дисертацията представлява задълбочено изследване, подкрепено с графичен, табличен и обработен по подходящ начин емпиричен материал. Докторантът показва умение да систематизира, анализира и обобщава теоретични и емпирични данни за целите на своето проучване.

Структурното изложение на дисертационния труд **отговаря на основните изисквания за оценяване.**

Авторефератът на докторант Тоня Тодорова Петрушева е в обем 42 страници. В обхвата му са включени изискуемите към подобен вид разработка елементи: обща характеристика, структура и съдържание, кратко изложение на съдържанието и резултатите от изследването, справка за научните и научно-приложните приноси, списък на публикации на докторанта по темата на дисертационния труд, представена е декларация за оригиналност и достоверност.

Авторефератът кореспондира изцяло с дисертационния труд, отразява коректно вижданията на автора, представени в основната разработка и съответства с изискванията към подобен вид изследване.

Публикациите по дисертацията са 6, от които 1 студия и 5 доклада, като всички са самостоятелни. Това показва, че значими части от труда са достояние на широката общественост и са получили положителна оценка. Кандидатът изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“.

Дисертационният труд се отличава с коректно цитиране на използваните литературни източници, като е използван АРА стил. Удостоверена е автентичността и оригиналността на разработката. Спазени са изискуемите *правила за научна етика и се отчита допустим процент на съответствие.*

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Научните достойнства на дисертационния труд могат да се очертаят в следните насоки:

Първо. Въз основа на задълбочен преглед на литературата в областта на бързооборотните стоки е обоснова тяхната значимост в структурата на потреблението, като са изведени авторови дефиниции.

Второ. Върху базата на проучване на съществуващите подходи, модели и фактори на потребителско поведение при покупката на бързооборотни стоки са открити детерминанти с икономически, демографски, психологически, социален, културен и маркетингов характер.

Трето. В резултат на анализиране на теоретичните постановки е очертана рамка и е предложен модел за изследване влиянието на търговските формати върху потреблението на бързооборотни стоки, като е предложена конкретна последователност от етапи.

Четвърто. В резултат на вземане под внимание на изследователските резултати от апробиране на адаптирания модел, са формулирани препоръки за развитие потреблението на бързооборотни стоки при отчитане влиянието на търговските формати.

Постигнатите *приноси* съдържат научни идеи и тяхната значимост се доказва в теоретичен и приложен аспект. В тази връзка може да се заключи, че *дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 1 от*

Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав на Република България.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

При обсъждане на научната разработка в катедрата като вътрешен рецензент са отправяни критични бележки, въпроси и препоръки, които са взети под внимание и отразени от докторантката. Интересната проблематика, поставена в дисертационния труд, поражда един въпрос:

1. Според докторант Петрушева, ще се запази ли разпределението на потребителите относно предпочитания търговски формат в хоризонт от 5 години? Ще се промени ли позицията на онлайн магазините и специализираните магазини?

V. Обобщено заключение и становище

Рецензираният дисертационен труд представлява оригинално научно-приложно изследване в актуална за науката област. Той *отговаря на изискванията* на Закона за развитието на Академичния състав в Република България и на Правилника за неговото приложение. Кандидатът притежава теоретични знания и има способност за самостоятелни научни изследвания, с което допринася към развитието на науката по изследваната проблематика. На базата на всичко казано до тук, давам ***положителна оценка*** на дисертационния труд и предлагам на уважаемите членове на научното жури на ***Тоня Тодорова Петрушева*** да бъде присъдена образователната и научна степен ***“Доктор”*** по докторска програма „Икономика и управление (търговия)“.

11.02.2025 г. , гр. Свищов

Рецензент: ..

~~(доц. д-р П. Мидова)~~